

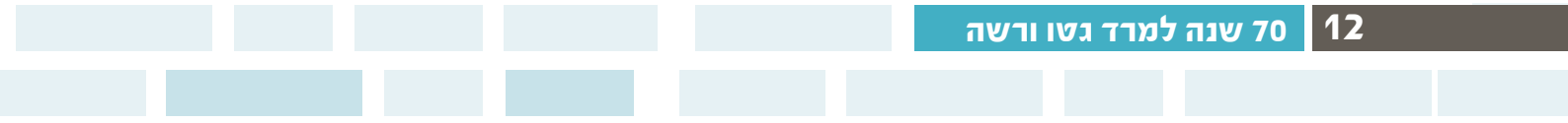
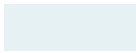
היבטים של גבורה

מעשה גבורה הוא מעשה של בחירה ערכית. מעשה שבו האדם מתגבר על צרכים, על יצרים או על אינטרסים מידיים ומבצע פעולה לטובת הזולת או הכלל.

גבורה עשויה לבוא לידי ביטוי בהקשרים שונים, במצבים ייחודיים ובמצבים יומיומיים. קיימים סוגים שונים של גבורה: גבורה פיזית וגבורה רוחנית, גבורה צבאית, אזרחית, לאומית או חברתית.

בכל תקופה ולכל חברה ותרבות יש גיבורים שמוכנים לוותר ולשלם מחיר כדי להגשים את ערכיהן. גיבורים ומעשי גבורה משמשים מופת חינוכי ולכן חיוניים להמשכיותה של התרבות ולהנחלת מורשתה לדורות הבאים.

בפעילויות אלה נתייחס לממדים שונים של ערך הגבורה, נכיר ביסויים שונים של גבורה בתקופות היסטוריות שונות ונברר את משמעויותיו של ערך זה לחיינו במדינת ישראל היום.

שבילי גבורה

מטרות

1. לברר את משמעות המושג "גבורה".
2. להעלות למודעות את מגוון הערכים אשר באים לידי ביטוי במעשי הגבורה.

עזרים: היגדים מתוך "שבילי גבורה" / יצחק שדה - נספח.
עיתונים ומקורות אקטואליה.

למנחה: הפעילות מורכבת משני שלבים. אפשר לקיים את כל הפעילות או חלק ממנה.

שימוש במלים:
אומץ; מסירות נפש;
הקרבה עצמית;
התגברות; כיבוש היצר;
סכנה; קידוש-השם וכד'.

מהלך הפעילות

שלב א' - שבילי גבורה

- המנחה מחלק לכל זוג תלמידים דף מקורות, מתוך "שבילי גבורה" של יצחק שדה (נספח).
- כל זוג מתבקש לבחור היגד אחד המבטא עבורו את משמעות המושג "גבורה" ולנמק את בחירתו.
- הזוגות המעוניינים בכך מוזמנים לשתף את הקבוצה בבחירתם ובנימוקיהם.

על יצחק שדה (1890-1952):

השתתף במלחמת העולם הראשונה כחייל בצבא האדום, ובהמשך פיקד על פלוגה א' של הגדוד הראשון. ב-1920, הגיע לארץ ישראל והקים את "גדוד העבודה" על שם חברו יוסף טרומפלדור. במקביל לפעולות ההגנה, עסק יצחק שדה בהכשרת עובדים ובהשגת מקומות עבודה. יזם את כיבוש עבודת החיצוב ועסק בה, ואף ניהל שתי מחצבות. עם הקמת הפלמ"ח, מונה שדה למפקדו הראשון. במקביל, עסק בכתיבת כתבות שיועזו בעיקר לבני נוער ולצעירים. במלחמת בעצמאות שירת כלוחם וכמפקד. לאחר קום המדינה, פרש יצחק שדה מהשירות הצבאי. בשנותיו האחרונות חזר לעסוק בכתיבה ובחיצוב והיה חבר בעיריית תל-אביב.

ערוך מתוך: מרכז המידע של הפלמ"ח

שלב ב' - גבורה היום

המנחה מפזר בכיתה עיתונים מהשבוע האחרון (אפשר להפנות את התלמידים לאתרי חדשות באינטרנט, במתן גישה למחשב או בטלפונים חכמים).

כל תלמיד (או כל זוג) מתבקש למצוא סיפור בעיתון המבטא גבורה בעיניו.

התלמידים יתארו את מעשי הגבורה שמצאו בפני המליאה.

האם עלו מאפיינים זהים למושג
"גבורה" בתשובות התלמידים
בכל אחד מחלקי השיעור?

המושג "גבורה" אינו חד-
משמעי והוא תלוי הקשר - זמן,
מקום ותרבות.

דיון במליאה

אילו סוגים של גבורה נמצאים באירועים?

מה הם המניעים של הניבורים בסיפורים השונים (אישיים, חברתיים,
לאומיים)?

האם יש ערכים מסוימים המניעים את כל מעשי הגבורה?

האם יש סיפור שהרשים אתכם במיוחד?

- הגבורה אינה פסגה. היא דרך העפלה.
- דרך הגבורה הצרופה היא המוליכה כל הזמן בכיוון אחד - אל ראש ההר.
- היסוד שבגבורה אינו האומץ, אלא הנכונות להקרבה עצמית.
- הגבורה אינה מושג צבאי. כל מקום שאתה מוצא בו הקרבה, גם גבורה תמצא שם.
- הרופא, העובד במחקר מסוכן ועושה את גופו עצמו שפן ניסיונות, גיבור הוא.
- וגיבור הוא גם המתיישב החלוץ, גם איש הרוח החי למען רעיונו ומפעל חייו.
- הגבורה האמתית מתגלה גם בחולין של יומיום.
- אנו רגילים ליחס את מושג הגבורה לצבאיות, ומסיבה מובנה: מהלוחם נדרשת הסכמה מראש להקרבה מקסימלית, לקורבן חיים. אך אין זו הדרך היחידה. אפשר זו דרך המלך של הגבורה, אולם למעלה מולכים אלפי שבילים.
- הגבורה, כמו כל כישרון, אינה רכוש פרטי. היא סגולה המעשירה את הכלל.
- לא הפחדנות היא היפוכה של גבורה, אלא האנוכיות. האיש האנוכי יכול להיות אמיץ, אך גיבור לא יהיה, אף לא הנועז ביותר.
- הגבורה היא קודם כל מידה מוסרית.
- הגבורה ביסודה היא אהבת הזולת.
- דרכה האנושית ביותר של הגבורה היא השליחות.
- הגבורה היא תכונה אנושית חיובית. אין גבורה בלי מטרה הומנית ובלו הומניות, כי עיקרה חיוב החיים, החיים על כל גילוייהם הטובים.
- הבור לא יוכל להיות גיבור, כי הבורות היא חוסר-עניין למסובב אותך. חוסר עניין הוא חוסר אהבה, ובאין אהבה, אין הקרבה ואין גבורה.

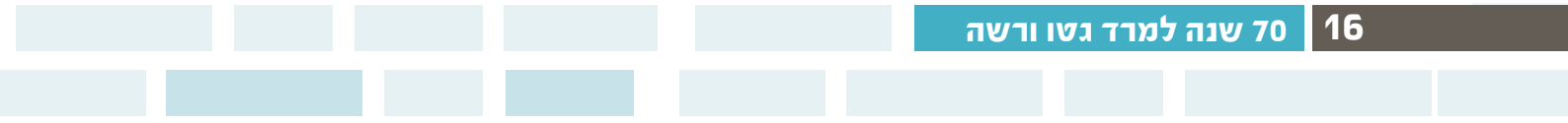
ההיגד המבטא את משמעות המושג "גבורה" בעיניי הוא...

מפני ש...

מקור: יצחק שדה, "שבילי גבורה", 17.1.1946.

אפשר למצוא את הקטע במלואו בכתובת:

<http://www.mchp.gov.il/Dormitory/Aministration/Resources/Holidays/Pages/hanuka20%shvilei20%gvura.aspx>

בימים ההם בזמן הזה

למנחה: פעילות זו ממשיכה את הפעילות "שבילי גבורה" - שמטרתה הייתה להבהיר את המושג גבורה. בפעילות שלפניך מובאים מקורות שונים המתארים גילוי גבורה בהיסטוריה היהודית והישראלית. כדי להאיר נקודות מבט מגוונות על ערך הגבורה ועל משמעותו היום, מומלץ לצרף קטעי מקור אקטואליים המתארים מעשי גבורה (גבורת הרוח, גבורה פיזית, גבורה חברתית וכדומה).

מטרות

1. להכיר גילוי גבורה לאורך ההיסטוריה של העם היהודי.
2. לברר את הרלוונטיות של המושג "גבורה" לחיינו היום.

עזרים: קטעי מקורות המתארים סיפורי גבורה (נספח).
כרטיסי משימה קבוצתית.

מהלך הפעילות

שלב א' - קבוצתי

המנחה מחלק את הכיתה לקבוצות, כל קבוצה מקבלת קטע מקור אחר (נספח) וכרטיס משימה קבוצתית.

כרטיס משימה קבוצתית

- א. קראו את הסיפור וערכו סבב תגובות: אילו תחושות, מחשבות ותובנות מעורר בכם הקטע?
- ב. ענו על שאלות אלו:
  - איזו תקופה בהיסטוריה מתאר קטע המידע?
  - מהם מעשי הגבורה המתוארים בקטע?
  - מיהו גיבור הסיפור (ייתכנו כמה גיבורים)? נמקו.
  - לדעתכם, מהם המניעים למעשי הגבורה?
  - לדעתכם, מהם הסיכונים והמחירים הכרוכים במעשי הגבורה?
  - אילו ערכים ותכונות אנושיות באים לידי ביטוי בקטע?
- ג. בחרו במשפט או בפרט מתוך הסיפור שריגש אתכם במיוחד.

שלב ב' - דיון במליאה

מצורפת טבלה מפורטת למנחה, שבה ציון זמן והקשר היסטורי של כל קטע מקור ומאפייני הגבורה השונים. אפשר להציג את הטבלה כשקופית במצגת או לשרטט ציר זמן על הלוח ולשבץ כל קטע.

שאלות לדיון:

"רוחב הבסיס
קובע את גובה הפסגה"
יצחק שדה, מתוך: "שבילי גבורה"

1. אילו אירועים היום יותר משמעותיים בעיניכם? אילו פחות? מדוע?

מה הם המאפיינים המשותפים לאירועים השונים?
אילו סוגים של גבורה תוארו באירועים?
מה היו מניעיהם של הניבורים (אישיים, חברתיים, לאומיים)?
מהו המטען הערכי שממנו צמח מעשה הגבורה?
מה עושה מעשים אלה למעשים של גבורה? מה הרשים אתכם במיוחד?

2. מה היא השפעתם של אירועים כגון אלה?

אילו אירועים היו מוכרים לכם? אילו אירועים היו חדשים עבורכם? אילו אירועים, לדעתכם, צריכים להיזכר בדורות הבאים?
כיצד אירועים אלו משפיעים על חיי היומיום שלנו? כיצד אירועים אלו מטביעים את חותמם על הערכים של החברה?
האם בשנים האחרונות היו אירועים המבטאים גבורה בעיניכם? הדגימו. אילו מהאירועים ייזכרו בעתיד? מדוע?

- חלק מהאירועים בקטעי המקור מצוינים בלוח השנה היהודי והישראלי ונזכרים בחיק המשפחה, בקהילה ובאירועים ממלכתיים.
- למעשי הגבורה הייתה השפעה **בזמן** ו**בהקשר** שבהם התרחשו וחלקם משפיעים לדורות: הם מקור השראה וחוזק במצבי מצוקה וברגעי הכרעה.
- הנחלת סיפורי גבורה מעצבת **מטען ערכי** קולקטיבי, המשפיע על ההחלטות האישיות, החברתיות והלאומיות.
- ניתן לקרוא את שני הקטעים המקשרים בין מעשי הגבורה של לוחמי הגטאות והמחנות לבין מיתוסים קודמים של גבורה ולענות על השאלות המצורפות (נספח ד').

מס'	קטע המקור	על ציר הזמן	מאפיינים עיקריים של גבורה
א.	אנטיוכוס והמכבים - משמעות חג החנוכה	164 לפני הספירה השלטון היווני של אנטיוכוס דרש מהיהודים להמיר את דתם.	גבורה צבאית, שמירה על צביון דתי, לאומי ותרבותי.
ב.	תיאור של יוספוס פלביוס את קרבות היהודים ברומאים	66 לספירה מרד של העם היהודי באימפריה הרומית. המרד נכשל, מאות אלפי יהודים נהרגו ובית המקדש חרב.	גבורה צבאית, דוגמה אישית, שמירה על שם טוב, גבורה רוחנית בקרב אבוד.
ג.	קידוש השם בפרעות ת"ח-ת"ט מאת ר' נתן הנובר	1649-1648 במהלך מרד הקוזקים באצילים פולניים, הושמדו מאות קהילות יהודיות ומאות אלפי נפשות נרצחו באכזריות.	גבורה רוחנית, שמירה על צלם האדם, מופת לדורות הבאים, קידוש השם.
ד.	שירו של אבא חושי "בגליל בתל-חי" המתאר את דמותו של טרומפלדור ואת הקרב בתל-חי	1920 ראשית תקופת ההתיישבות היהודית בארץ ישראל, קרב שהיה לסמל הלחימה על ההתיישבות.	גבורה לאומית, גבורה פיזית, דוגמה אישית, גבורה למען אידיאל (ההתיישבות הציונית).
ה.	סיפורה של מירה בן ארי, אישה לוחמת במלחמת העצמאות	1948 מלחמת העצמאות, הגנה על יישובי הספר, קרבות עקובים מדם	גבורה צבאית, הקרבה אישית למען אחרים, יוזמה, קור רוח, אומץ לב.
ו.	כתבה על רס"ן רועי קליין שנהרג במלחמת לבנון השנייה	2006 מלחמת לבנון השנייה, צה"ל נלחם בכוחות חיזבאללה בצפון הארץ ובלבנון.	גבורה צבאית, הקרבה אישית למען אחרים, יוזמה, קור רוח, אומץ לב.
ז.	ריאיון עם עדי לוסטיג שהובילה מאבק ירוק להצלת חוף פלמחים ¹	2010 מאבק, שיזמו בני נוער, ביזמי נדל"ן שאיימו להרוס חוף ציבורי.	יוזמה, דוגמה אישית, גבורה למען אידיאל (למען הטבע ולמען הציבור).
ח.	הקרב האחרון של אברהמי פסקל, מול מחבלים בפיוגעי טרור ליד אילת	2011 התקפות מחבלים על אוטובוסים ומכוניות אזרחיות בגבול הדרום	גבורה צבאית, נאמנות ונכונות למשימה, אומץ לב.
ט.	מדליית זהב לנועם גרשוני	2012 טייס שנפגע במלחמת לבנון השנייה וזכה במדליית זהב בטניס באולימפיאדת הנכים האחרונה.	גבורה פיזית ורוחנית, גבורה לאומית, גבורה נפשית במצב של נכות.

למנוחה: אפשר להיעזר בכל קטעי המקור או רק בחלקם, לפי התאמתם למשתתפים.

1. קטע מקור ז' (ריאיון עם עדי לוסטיג, 2010) מובא על מנת לאפשר הסתכלות על גבורה מכיוון שונה ועכשווי: גבורת בני נוער שאינה הקרבת חיים או חירוף נפש. אפשר לדון עם המשתתפים בשאלה האם גם זו גבורה.

קטע מידע א' - משמעות חג החנוכה

במאה השנייה לפני הספירה, ביקש המשטר הסורי-יווני של אנטיוכוס להרחיק את היהודים מיהדותם, מתוך רצון שיתבוללו ושייטמעו בתרבות יוון ההלניסטית.

אנטיוכוס הוציא את קיום המצוות אל מחוץ לחוק, כולל את מצוות תלמוד תורה, והדבר פגע בקיום החיים היהודיים. נראה היה כי אנטיוכוס אכן מצליח בתכניתו: יהודים רבים עזבו את מסורת אבותיהם, נישאו נישואי תערובת וכינו עצמם בשמות יוונים.

אולם, קבוצת יהודים קטנה בהרי יהודה הכריזה על מרד גלוי. קבוצה קטנה זו של יהודים הנאמנים לדתם, בהנהגת מתתיהו ובנו יהודה, ניהלה מלחמת גרילה נגד הצבא היווני. אנטיוכוס שיגר גייסות צבא מאומנים היטב לדכא את המרד, אבל קומץ המכבים הצליח, בדרך נס, לגבור על אלפי החיילים ולגרש אותם.

לוחמים יהודים נכנסו לירושלים, בחודש כסלו בשנת 164 לפני הספירה, ומצאו את בית המקדש פרוץ ומחולל בידי זרים. הם שיהרו את המקדש וחנכו אותו מחדש ביום כ"ה בכסלו. בחג החנוכה נלחמו היהודים בשתי חזיתות: באחת נלחמו היהודים באויביהם היוונים, ובשנייה הם נלחמו בתרבות היוונית ובאחיהם המתיוונים.

(מתוך: "חמד"ת על סדר היום", גיליון 60. כתיבה: הרב נתן צולמן, שרה שיבר, ירון תאנה, 2006)

קטע מידע ב' - המרד הגדול

יוסף הבין, כי רק אם תהינה אוזניו קשובות לדברי האנשים - ידברו אליו תחנונים, ואולם אם יתחזק בדעתו - יתנו עליו משמר; על-כן נמר בלבו להישאר בעיר, והתאזר בגבורת הייאוש אשר תקפה את כל העיר וקרא אל העם: "הנה הגיעה השעה לצאת לקרב, כי אין לנו עוד תקווה להימלט; וטוב יהיה כי נקנה לנו שם טוב במחיר חינו, ולפני מותנו במלחמה נפליא לעשות גבורות לזיכרון לדור אחרון". ובדברו זאת, פנה למלא אחרי דברו. הוא יצא עם גיבורי המלחמה והפיץ את שומרי הרומאים והבקיע אל מקום מחנם וניתק את העורות אשר התכסו בהם שופכי הסוללה ושלח אש במעשה ידם.

וגם ביום השני עשה כדבר הזה, וככה עשה גם ביום השלישי ועוד ימים רבים ולילות רצופים לא נלאה להילחם באויב. [...] יוסף הבין את מחשבת אספסינוס ועל-כן שלח את הזקנים ועייפי המלחמה אל יתר חלקי החומה, בהאמינו כי לא יקרה אותם פגע, ואל מקום פרץ-החומה שלח את גיבורי צבאו, ובראש שישה אנשים על-פי הגורל, לצבור לפניהם, וגם הוא היה בין השישה. הוא ציווה עליהם לאטום את אוזניהם, לבל ייבהלו מקול תרועת הלגיונות, ולכרוע על ברכיהם ולכסות עליהם בשלטיהם נגד החצים ואבני הקלע, וגם אמר להם להיסוג אחור מעט עד אשר יריקו רובי החצים את אשפותיהם, ולהיות עתידים לרגע אשר בו יסילו הרומאים את מכונות העלייה על פרץ החומה, למען התנפל עליהם ולצאת לקראת השונאים על הנשרים אשר להם: "היום הזה יילחם כל איש מכם לא למען הצל את עירו, רק למען קחת נקם על חרבנה, על-כן ישים לנגד עיניו את מראה הזקנים והטף הנשחטים בידי האויב ואת פני הנשים העתידות להרג במהרה ויאסוף את כל זעמו על הצרות הבאות וישפוך אותו על ראשי עושי הרעה.

(מתוך: יוסף בן מתתיהו (יוספוס פלביוס), "תולדות מלחמת היהודים עם הרומאים", בתרגום י"ג שמחוני)

קטע מידע ג' - קידוש ה' בגזירות ת"ח-ת"ט

וכך מספר לנו ר' נתן הנובר: מעשה בריבה אחת יפת תואר, ממשפחה מיוחסת, שנשבתה לקוזאק, ונשאה לאישה. אמרה לו בערמה ... תנסה בזה: ירה בי מקנה השרפה ולא יזיק לי. הקוזאק היה סבור שאמת היא מדברת וירה בה, ונפלה ומתה על קידוש השם, שלא יטמאנה הגוי. השם ינקום דמה.

מעשה בחתן וכלה, צמד-חמד צעיר לימים, שנשבה בידי הצוררים, וקפצו מן הסירה לתוך הנהר כדי לקיים: "הנאהבים והנעימים בחייהם ובמותם לא נפרדו".

ומעשה בצעירה שנלקחה בידי קוזאק ושענה שהיא מוכנה להינשא לו בכניסה שמעבר לנהר, ובחצותם את הגשר, קפצה אל תוך המים כדי לשמור על תומתה וטהרתה. נטבעה שם על קידוש השם, השם ינקום דמם.

ור' נתן הנובר מוסיף: וכהנה וכהנה רבות, אשר אי-אפשר להעלות בכתב.

גזירות ת"ח-ת"ט

במהלך מרד הקוזקים נגד אצילים פולניים (1648-1649), הושמדו מאות קהילות יהודיות ומאות אלפי נפשות נרצחו באכזריות. ר' נתן הנובר תיעד את המתרחש למען הדורות הבאים.

קטע מידע ד' - יוסף טרומפלדור

יוסף טרומפלדור 1880-1920

נולד ברוסיה והזדהה עם הרעיון הציוני כבר מהקונגרס הציוני הראשון ב-1897. במלחמת יפן-רוסיה נפצע קשה ואיבד את ידו השמאלית, אך חזר לחזית והמשיך להילחם. בזמן מלחמת העולם הראשונה, הגה את רעיון הקמת גדוד עברי שיילחם לצד האנגלים, הוא יצא לחזית גאליפולי ושירת כמפקד "גדוד נהגי הפרדות הציוני". לאחר המלחמה, הנהיג את תנועת החלוץ - ששאפה לארגן את בני הנוער ולהכשירם להתיישבות בארץ ישראל. ביי"א באדר תר"פ, נהרג בקרב בתל-חי. חייו ומותו היו לסמל לנוער ציוני מכל גוני הקשת הפוליטית.

מתוך: בגליל בתל-חי / אבא חושי

בְּגַלִּיל, בְּתֵל חַי,

טְרוֹמְפֶלְדוֹר נָפַל.

בְּעַד עַמְנוּ, בְּעַד אֶרְצֵנוּ

נִבְּוֹר יוֹסֵף נָפַל.

***

תִּזְכְּרוּ אוֹתִי,

כִּי נִלְחַמְתִּי וְגַם נָפַלְתִּי

בְּעַד מוֹלְדֵתִי.

***

קטע מידע ה' - מלחמת העצמאות

סיפורה של מירה בן ארי

מירה בן ארי נולדה ב-1926 ועלתה לישראל ב-1943. בנעוריה ייסדה עם חברים את קבוצת ניצנים בדרום, בסביבה שוממה ומוקפת יישוב ערבי. במלחמת העצמאות הייתה אלחוטנית צעירה והתנדבה להישאר בקיבוץ גם לאחר שבנה ובעלה פונו. על כך כתבה: "אין פרידה קשה מזו של אם מילדה, אך אני נפרדת מילדי למען יגדל במקום בטוח, ולמען שיהיה אדם חופשי בארצו. תמסור לו בבואך אליו את כל אהבתי".

ב-1948.7.6 בתום קרבות קשים, נשלחה מירה בן ארי עם מפקד ניצנים לשאת ולתת עם המצרים. לאחר שמפקדה נורה ונהרג, ירתה בן ארי בקצין המצרי. הקצינים הנדהמים ירו בה והרגו אותה.

קטע מידע ו' - רס"ן רועי קליין הגן בגופו על החיילים

ערוך מתוך: "במחנה", פורסם באתר גבורה <http://www.gvura.org>

במהלך מלחמת לבנון השנייה, נתקלה פלוגת לוחמים בעשרות מחבלים בבית ג'בל. סגן מפקד הגדוד, רס"ן רועי קליין, הצטרף לחימה לאחר ששמע כי יש הרגים ופצועים ושביניהם גם מפקדי הפלוגה. רס"ן קליין רץ קדימה, תוך כדי לחימה, ופיקד על הקרב. במהלך פינוי הפצועים מהקרב, תחת אש עזה, נזרק רימון שסיכן את הלוחמים ואת הפצועים. רס"ן רועי קליין קפץ על הרימון וחצץ בינו לבין חיילים ובכך הגן עליהם בגופו. "רב סרן רועי קליין ז"ל הראה במעשיו רוח לחימה, יוזמה, קור רוח ואומץ לב עילאי תחת אש".

קטע מידע ז' - ילדת הטבע מספרת: כך הבסתי את היזמים בחוף פלמחים

(מעובד על-פי כתבה של ליעד גרינבוים, "זמן ראשון", 17.7.2010. לכתבה המלאה <http://www.nrg.co.il/on-line/54/ART2/133/352.html>)

עדי לוסטיג, רק בת 20, הצליחה לכופף פוליטיקאים ויזמי נדל"ן שתכננו להקים כפר נופש בחוף פלמחים. ביום ראשון השבוע, החליטה הממשלה להחזיר את תכנית הקמת כפר הנופש למוסדות התכנון, שם כנראה תבוטל. את המלחמה על שמירת חוף פלמחים התחילה לוסטיג כשהייתה בת 18. במקום לבלות עם חברים בקניון ובסרטים, העבירה לוסטיג את שנות נעוריה בין חולות ומשרדים ממשלתיים.

היה לך קשר מיוחד לים ולחוף פלמחים עוד לפני תחילת המאבק?

"ברור. אני הייתי בים כל החיים שלי וזו אחת האהבות הגדולות ביותר שלי. באחד הימים של פברואר 2008 הגעתי לים כהרגלי, ופתאום ראיתי מולי גדרות ועמודים גדולים תקועים בחול. לא הבנתי מה קורה וניסיתי לברר מה עושים שם. שאלתי כל אדם שהיה בסביבה. התחילו לתת לי המון תירוצים מוזרים.

"חזרתי הביתה ואמרנו שחייבים להיכנס לאינטרנט ולחפש את כל המידע שאפשר למצוא על מה שקורה בחוף. היה לנו ברור מהרגע הראשון שמדובר במשהו חריג ונורא, ולא היינו רגועים. מהר מאוד הבנו שאנחנו צודקים, גילינו שמתכוונים לבנות במקום כפר נופש ענק, ולהרוס את החוף שלנו."

לוסטיג החליטה כי היא וחבריה יעברו לגור בחוף פלמחים. "זו הייתה תקופה מסורפת עם הרבה אדרנלין והרבה לחץ, זה היה מאוד קשה. במבט לאחור הכול היה פשוט משוגע. כל היום הייתי בחוף במשמרת מחאה, ובערב הייתי נוסעת מהר כדי ללמוד. לא היה לי כלום בחיים מלבד החוף והלימודים, והייתי צריכה לוותר על הרבה דברים שאהבתי. אפשר לומר שהמצב הזה נמשך יותר משנתיים, בהתחשב בעובדה שרק עכשיו הנענו לתוצאות. לא היה לי יותר מדי זמן לתת את הדעת לעניינים רגילים של בני נוער כי מהר מאוד נאלצתי לצלול לתוך מידע על ייעודי שטח, טאבו ונדל"ן. אני ממש לא הבן אדם להתעסק בנדל"ן."

איך התייחסו אליך יזמי כפר הנופש?

"בהתחלה הם מאוד זלזלו בנו. אני זוכרת שאחד היזמים פשוט צחק לנו בפרצוף וחשב שזה נורא משעשע מה שאנחנו מנסים לעשות. הם סגרו את החוף עם גדרות ושומרים 24 שעות ביממה. הקמנו את האוהל שלנו בצמוד לגדרות אבל הם ניסו להעיף אותנו גם משם. היה שלב שהם אפילו שרפו לנו את החפצים, ואנחנו הבנו שאין ממש עם מי לדבר שם."

החודש קיבלת פרס למצוינות סביבתית. איך הייתה ההרגשה?

"זה היה קרדיט ענק שקיבלנו ותחושה מדהימה. העובדה ששמעון פרס היה שם ותמך בנו נתן לנו עוד כוח להמשיך. אני מודה מאוד על ההכרה, אבל מבינה שהניצחון האמיתי יהיה כשהכול יסתים".

קטע מידע ח' - פינועי טרור בקיץ 2011: הקרב האחרון של פסקל אברהמי ז"ל

ב-18.8.2011 אירעה סדרת פינועי טרור סמוך לגבול ישראל-מצרים, כ-12 ק"מ מאילת. מחבלים פתחו באש על אוטובוס אגד ועל מכוניות של אזרחים. כוחות ימ"מ נקראו לשטח. אברהמי ניהל לקרב פנים אל פנים עם המחבלים והגן בחירוף נפש על ישראל ועל אזרחיה עד לרגעיו האחרונים.

פסקל אברהמי היה הלוחם הוותיק ביותר ביחידתו, במהלך שירותו השתתף במאות מבצעים, רובם עדיין חסויים. ב-1990 קיבל את עיטור האומץ וב-1995 את עיטור המופת על שהסתער על מחבלים שהיו בדרכם לפינוע. פסקל אברהמי היה בן 49 במותו והותיר אחריו אישה ושלושה ילדים.

קטע מידע ט' - נועם גרשוני: "לא מבזבז חיים שקיבלתי במתנה"

(מעובד על-פי כתבה של שחר חי ויואב זיתון, Ynet, 9.9.2012. לכתבה המלאה: <http://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-4278705,00.html>)

המערכה השנייה בחייו של גיבור ישראלי: טייס חיל האוויר נועם גרשוני (29), שנפצע קשה במלחמת לבנון השנייה, זכה במדליית זהב במשחקים הפאלימפיים האחרונים בלונדון. בשיחה עם ynet אמר: "קיבלתי את החיים שלי במתנה. נפצעתי והצלוחו להציל אותי ממש בנס. באותו רגע החלטתי שאני לא אבזבז את החיים שלי סתם ואנסה לעשות את המקסימום שאני יכול במה שאני אוהב. להגיד שחשבתי שאגיע לאולימפיאדה ואקח זהב? בחיים לא".

אחרי שהביס את המדורג 1 בעולם, דייוויד ווגנר האמריקני, עלה גרשוני לדוכן המנצחים כדי לקבל את המדליה ופיזר חיוכים. כשהושמע ההמנון ודגל ישראל הועלה לראש התורן נשבר גרשוני ופרץ בבכי. הוא החל לשחק טניס בכיסאות גלגלים רק לפני שנה וחצי בבית הלוחם בתל-אביב לאחר שיקום ממושך. "אני נהנה מטניס, אז אני עושה את זה כל עוד זה כיף לי. וכן, איכשהו הגעתי לאולימפיאדה וניצחתי גם, והאמת שאין לי מושג איך זה קרה. אני עדיין לא מעכל", הוסיף גרשוני בנימה צנועה.

הוא מספר שבתחילת המשחק, העניינים לא נראו כל כך מובטחים: "את המשחק עצמו לא התחלתי כל כך טוב. הייתי נרגש ולחוץ מאוד, במערכה השנייה הייתי כבר יותר רגוע. שיחקתי את המשחק שלי, ובסופו של דבר ניצחתי. בטקס, כל מה ששמרתי במהלך המשחק ולא יכולתי להוציא, התפרץ החוצה".

ד"ר גבי זייליג, סיפר בשיחה עם ynet כי הדבר העיקרי שהוא זוכר מהטניסאי הוא "שגרשוני בא לעבודה. האיש הגיע שוכב ויצא על הרגליים, גרשוני נמצא היום במצב שהוא מסוגל כבר ללכת, קצת על הקבאים, והרבה על כוח הרצון שלו. הוא נכנס לבית החולים כדי לצאת ממנו. הוא נעזר במשפחה החזקה שלו ובנחישות האדירה שלו והצליח להתקדם יפה מאוד".

מפקד חיל האוויר בזמן מלחמת לבנון השנייה סיפר ל ynet: "הזכיהי הזו נותנת מסר של תקווה ועוצמה ליתר הנכים ומוכיחה שהשמים הם כבר לא גבוהים. שמחתי להתרגש עם כל חיל האוויר ועם ישראל מההישג של גרשוני, ואני מרשה לעצמי להגיד שאני גאה בו. הוא לוחם אמתי, עם עוצמה וחוזק פנימי בלתי רגילים, ואישיות יוצאת דופן. היה לו קושי נפשי ופיזי גדולים מאוד והוא התגבר עליהם. הוא היה מאוד ממוקד לאורך תהליך השיקום. כבר לאחר הפציעה התרשמתי שהוא נחוש להמשיך למרות הכול לכיוונים משמעותיים".

א. הבהרת ערך הגבורה

על-פי הגדרת מילון אבן שושן, הגיבור הוא: "1. חזק, רב כוח"; "2. חזק ברוחו, אמיץ"; "3. כל אחד מן הטיפוסים הראשיים ביצירה ספרותית".

המושגים "גיבור" ו"גבורה" מלווים את התרבות האנושית משחר ימיה. בדיקה שטחית של המשמעויות המתקשרות למושגים אלו מלמדת שבהקשרים תרבותיים שונים יש לגיבור ולגבורה משמעויות שונות ומשתנות. יש גבורות שמתאפיינות בנקיטת יזמה ובעשייה אקטיבית, כמו מאבקים חברתיים ומדיניים וכמו הליכה בראש המחנה לקראת השגת מטרה קולקטיבית; ויש גבורות שהן פאסיביות, כמו נכונות להקרבת החיים על קידוש השם.

כשם שהגדרת הגבורה היא רחבה מאוד ומשתנה מתרבות לתרבות, גם מעמדו הערכי של מושג הגבורה עובר שינויים ומהפכים, וקשה לקבוע כלפיו יחס חד-משמעי. מצד אחד, הגבורה נתפסת כערך נעלה שחשוב ושדרוש לחנך לאורו, מצד אחר, נקשרו אל הגבורה ביטויים של לוחמנות לשמה, של שפיכות דמים מיותרת ושל פאתוס מזויף ונצלני.

הציונות בראשית דרכה הציגה דמויות היסטוריות של גיבורי האומה כמופתיים חינוכיים וכדוגמות לחיקוי. לצורך כך גייסו מן העבר הרחוק את דמויותיהם של יהודה המכבי ושל שמעון בר-כוכבא ועשו אותן למיתוסים אקטיביים.

גבורה היא בראש ובראשונה "ערך", כלומר: היא נשפטת בקני מידה ערכיים (חברתיים-מוסריים). הגבורה מוצאה מ"התגברות". התגברות לא רק על האחר, כי אם קודם כל על העצמי ועל כוחות פנימיים שמושכים לכיוון של כניעה לדחפים וליצרים ושל כניעה לחולשות ולפחדים.

ב. ערך הגבורה בחנוכה

הגבורה היא ערך מרכזי בחג החנוכה. היא ממד האור במאבקו של העם על זכותו לחיות על-פי אמונתו, ועל זכותו לחירות ולעצמאות רוחנית ומדינית. ערך הגבורה עובר כחוט השני לאורך ההיסטוריה של החג. אחד הביטויים הברורים לו הוא גבורת המכבים, שנלחמו מעטים מול היוונים הרבים ויכלו להם. מיתוס מלחמת המכבים שימש מופת ומקור כוח לתנועה הציונית, אשר קמה במטרה להשיב את עם ישראל לארצו. רוב המשוררים והסופרים של דור התחייה העלו על נס את גבורת המכבים, לדוגמה: ח"נ ביאליק כינה את החלוצים "בני המקבים", זאב כתב את שירו "אנו נושאים לפידיים" כשיר חנוכה, והתכוון בתיאוריו לחלוצים בוני המולדת. סיפורי הגבורה סיפקו ליהודים צורך פסיכולוגי של זקיפות קומה ושל הרגשת ערך בעיני עצמם ובעיני שכניהם הגויים.

עם צמיחת ההכרה שעל עם ישראל ליטול את גורלו בידיו ולהיאבק בעצמו למען השגת חירותו ועצמאותו בארץ ישראל, נדרשה לעם גבורה אקטיבית. לא עוד המתנה פסיבית לנסיים על-טבעיים, כי אם עשייה אנושית פעילה. לפיכך, הציגה התנועה הציונית את גבורת המכבים כמופת להערצה ולחיקוי והציבה את סיפורם בלב לבו של החג.

לאחר הקמת המדינה, איבדה הגבורה בחג החנוכה את בכורתה. לפיד הגבורה הועבר למועדים אחרים, ואין זה מקרה שגם השיר "אנו נושאים לפידיים" עבר מחנוכה ליום העצמאות, ומשתמשים בו כשיר מרכזי בטקס הדלקת המשואות. בעמידה היהודית בתקופת השואה יש מאפיינים רבים של גבורה, ואף יום הזיכרון לשואה נקרא "יום הזיכרון

לשואה ולגבורה" ומועדו בלוח השנה הושפע מתאריך פרוץ המרד בגטו ורשה. הגישה שעיצבה את זיכרון השואה התבססה על רצון להלל את האתוס של היהודי הלוחם, את אלו שנאבקו בנאצים. בעשורים מאוחרים יותר, התגבשה גישה שהכלילה בזיכרון השואה גם גיבורים מסוג אחר - אלו שעמדו בזוועות המלחמה וקידשו את החיים, ילדים שהבריהו מזון וכדומה. מבוסס על הפרק "גבורה - הערך והבהרתו", מתוך הפרק "חנוכה" ב-"חגיגים - אתר החגים של שרה שוב" באתר האינטרנט של מכללת סמינר הקיבוצים.

שרידי בית הכנסת בוורשה לאחר המרד

